

شورای عالی حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران

مدرسه علمیه الزهرا (سلام الله علیها)

شهرستان شاهین دژ

تحقیق پایانی سطح دو (کارشناسی)

عنوان

صله رحم و قطع رحم و آثار و پیامدهای آنها از دیدگاه قرآن و سنت

استاد راهنما:

خانم سهیلا کوهی

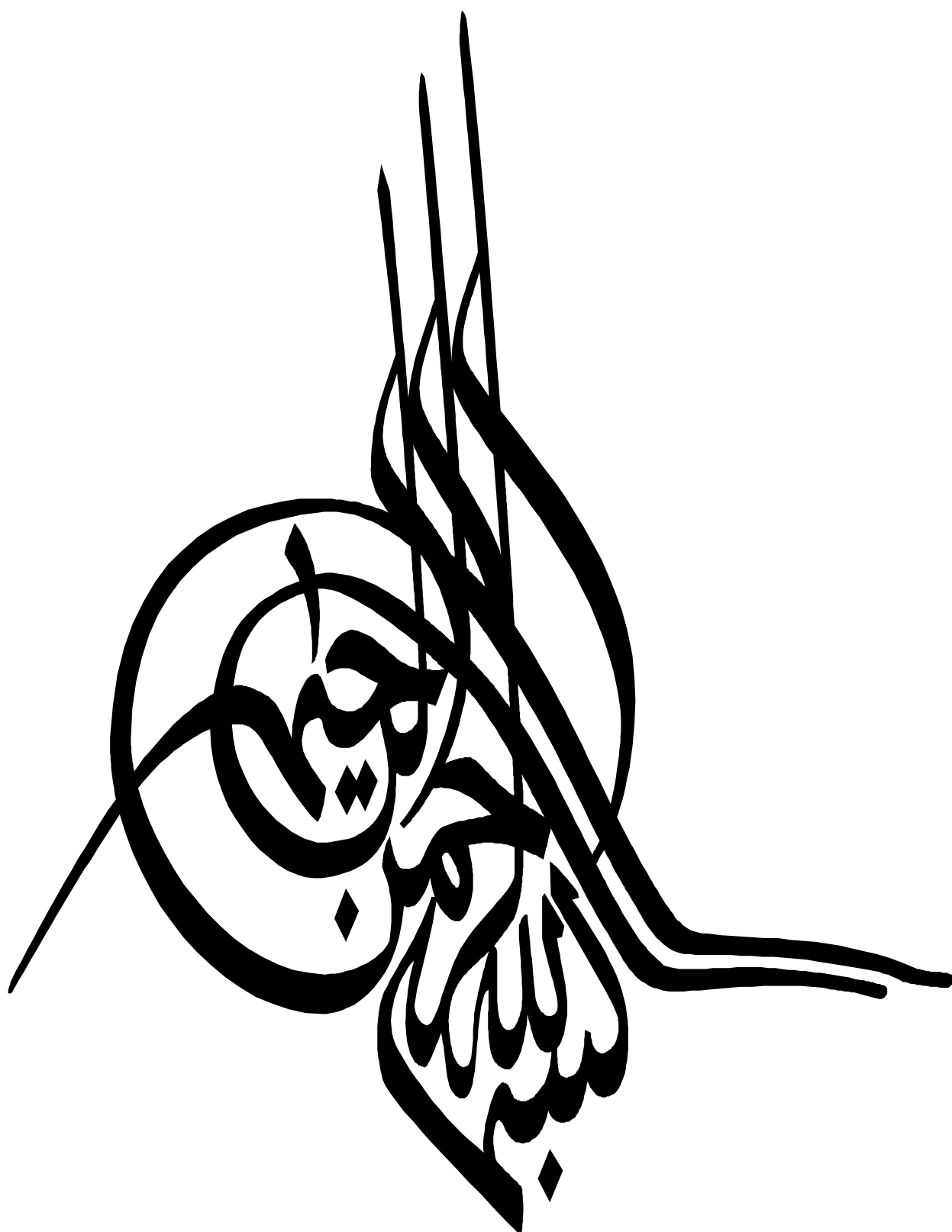
استاد داور:

حجت الاسلام والمسلمین آقای ناصر اصغری

پژوهشگر:

معصومه حاجیان

بهمن ماه ۹۱

شورای عالی حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران

مدرسه علمیه الزهرا (سلام الله علیها)

شهرستان شاهین دژ

تحقیق پایانی سطح دو (کارشناسی)

عنوان

صله رحم و قطع رحم و آثار و پیامدهای آنها از دیدگاه قرآن و سنت

استاد راهنما:

خانم سهیلا کوهی

استاد داور:

حجت الاسلام والمسلمین آقای ناصر اصغری

پژوهشگر:

معصومه حاجیان

بهمن ماه ۹۱

چکیده:

رحم در اصل همان رحم زن است و استعاره برای خویشاوندان به کار می‌رود. صله رحم برقراری ارتباط دوستانه و شریک ساختن خویشاوندان در مال و دیگر خیرات دنیا که آدمی به آنها دست می‌یابد. قطع رحم رنجاندن خویشان و یاری نکردن به آنها در مال و خیرات دنیوی در حالی که به آن محتاج باشند. اسلام که دین سازگار با طبیعت انسانی است روی جنبه و عواطف انسانی و روابط خوب بشری تاکید کرده و آن را مایه‌ی سربلندی خانواده و جامعه می‌داند و قطع رابطه با خویشان را مایه سرافکندگی دانسته و سرانجام بدی را برای قاطعان رحم پیش بینی کرده است.

برای این فضیلت و رذیلت اخلاقی ویژگی‌هایی شمرده شده است که برخی از آنها در روایات عبارتند از: بازخواست خداوند از آنان، مایه سکونت و آرامش و ... و ویژگی‌های قطع رحم در روایات: ضایع کردن امر خدا، نقض عهد الهی و ... می‌باشد.

از دیدگاه اسلام صله رحم باید به صورت ارتباطها و رفتارهای متناسب با ویژگی‌های روانی، عاطفی و اخلاقی مطلوب و با کیفیتی ویژه انجام شود تا بهبود روابط فردی، اجتماعی، معنوی و سلامت روانی را در پی داشته باشد و حدودش بسیار گسترده است و در همه‌ی حالات باید رعایت شود. صله رحم و مصادیق آن تنها منحصر به دوران حیات بستگان نیست بلکه انسان وظیفه دارد بعد از مرگ ارحام خصوصاً والدین یک سلسله اعمال خیر عبادی و اخلاقی را رعایت کند و وصیت برای بخشیدن قسمتی از دارایی به ارحام از مصادیق صله رحم محسوب می‌گردد.

همان گونه که صله امری عرفی است قطع رحم عبارت از هر امری است که در عرف از آن بریدگی فهمیده می‌شود کمترین حدش سلام نکردن و شدیدترین نوعش عقوق والدین است. قطع ارتباط با برادران دینی، قطع ارتباط با امت اسلامی و قطع ارتباط با رهبر اسلامی از انواع قطع رحم می‌باشد. طبق روایتی از امام صادق علیه السلام: حق خویشاوندی را هیچ چیزی از بین نمی‌برد ولی متاسفانه در جوامع ما عواملی مانند کج خلقی، حب دنیا و ... باعث قطع رابطه با خویشاوندان می‌شود. از جمله آثار صله رحم: رهایی از مرگ ناگوار، زیادی رزق و محبت الهی و ... می‌باشد آثار قطع رحم: افتادن ثروت در دست اشرار، مستوجب لعن خدا شدن و ... است.

کلیدواژه: رحم، صله، قطع، علل، آثار، صله رحم، قطع رحم

فهرست مطالب :

بخش اول: کلیات و مفهوم شناسی

فصل اول

کلیات

۱-۱ تعریف و تبیین	۱
۱-۲ اهمیت و ضرورت موضوع	۲
۱-۳ اهداف و فوائد تحقیق	۲
۱-۴ پیشینه	۳
۱-۵ سوالات اصلی و فرعی تحقیق همراه با بیان فرضیه	۶
۱-۶ روش تحقیق	۶
۱-۷ ساختار تحقیق	۷
۱-۸ واژگان کلیدی :	۸
۱-۹ <u>محدودیت‌ها، مشکلات و موانع</u>	۹
۱-۱۰ مقدمه :	۱۰

فصل دوم:

مفهوم شناسی

مقدمه	۱۲
۲-۱ مفهوم رحم، صله رحم و قطع رحم	۱۲
۲-۲ توصیف رحم	۱۶
۲-۳ اهمیت و جایگاه صله رحم در اسلام	۱۸
۲-۴ کیفیت و حدود صله رحم از دیدگاه اسلام	۳۲

۱۰. _____، من لا يحضره الفقيه، محقق/مصحح: علی اکبر غفاری، چاپ دوم، قم، دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ۱۴۱۳
۱۱. اربلی، علی بن عیسی، کشف الغمه فی معرفت الائمه، محقق/مصحح: هاشم رسولی محلاتی، چاپ اول، تبریز، بنی هاشمی، ۱۳۸۱
۱۲. احمدی میانجی، علی، مکاتیب الرسول صلی الله علیه و آله و سلم، چاپ اول، قم، دارالحديث، ۱۴۱۹ق
۱۳. _____، علی، مکاتیب الائمه علیهم السلام، محقق/مصحح: مجتبی فرجی، چاپ اول، قم، دارالحديث، ۱۴۲۶ق
۱۴. بحرانی، هاشم بن سلیمان، البرهان فی تفسیر القرآن، محقق/مصحح: قسم الدراسات الاسلامیه موسسه البعث، چاپ اول، قم، موسسه بعثت، ۱۳۷۴
۱۵. بروجردی، آقا حسین، جامع احادیث الشیعہ، محقق/مصحح: جمعی از محققان، چاپ اول، تهران، انتشارات فرهنگ سبز، ۱۳۸۶
۱۶. تمیمی آمدی، عبدالواحد بن محمد، غررالحکم و دررالکلم، محقق/مصحح: مهدی رجائی، چاپ دوم، دارالکتاب الاسلامی، ۱۴۱۰ق
۱۷. _____، تصنیف غرر الحکم و دررالکلم، محقق/مصحح: مصطفی درایتی، چاپ اول، قم، ۱۳۶۶
۱۸. جزائری، نعمت الله بن عبدالله، ریاض الابرار فی مناقب الائمه الاطهار، چاپ اول، بیروت، موسسه التاريخ العربی، ۱۴۲۷ق
۱۹. حر عاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعہ، محقق/مصحح: موسسه آل البيت علیهم السلام، چاپ اول، قم، موسسه آل البيت علیهم السلام، ۱۴۰۹ ق

۲۰. _____، هداية الامة الى احكام الائمة (عليهم السلام)، محقق/مصحح: آستان قدس رضوى بنياد پژوهشهای اسلامي گروه حديث، چاپ اول، مشهد، مجمع البحوث الاسلاميه، ۱۴۱۴ق
۲۱. ديلمى، حسن بن محمد، غرر الاخبار، محقق/مصحح: اسماعيل ضيغم، چاپ اول، قم، دليل ما، ۱۴۲۷
۲۲. شهيد ثانی، زين الدين بن على، منية المريد، محقق/مصحح: رضا مختاری، چاپ اول، قم، مكتب الاعلام الاسلامي، ۱۴۰۹ ق
۲۳. شعیری، محمد بن محمد، جامع الاخبار، چاپ اول، نجف، مطبعة الحيدريه، بی تا
۲۴. طبرسی، على بن حسن، مشکات الانوار فی غرر الاخبار، چاپ دوم، نجف، المكتبة الحيدريه، ۱۳۸۵ق
۲۵. طوسی، محمد بن الحسن، مصباح المتعبد و سلاح المتعبد، چاپ اول، بیروت، موسسه فقه الشيعه، ۱۴۱۱ ق
۲۶. _____، الامالی، چاپ اول، قم، دارالثقافه، ۱۴۱۴ ق
۲۷. عیاشی، محمد بن مسعود، تفسير العیاشی، محقق/مصحح: هاشم رسولی محلاتی، چاپ اول، تهران، المطبعة العلميه، ۱۳۸۰ق
۲۸. على بن الحسين عليه السلام امام چهارم، الصحيفه السجاديه، چاپ چهارم، قم، دفتر نشر الهادی، ۱۳۷۶
۲۹. عده ای از علما، الاصول الستة عشر، چاپ اول، قم، دارالشبستر للمطبوعات، ۱۳۶۳
۳۰. على بن موسى امام هشتم عليه السلام، صحيفه الامام الرضا عليه السلام، محقق/مصحح: محمد مهدی نجف، چاپ اول، مشهد، کنگره ی جهانی امام رضا عليه السلام، ۱۴۰۶ ق
۳۱. فیض کاشانی، محمد محسن، الوافی، چاپ اول، اصفهان، کتابخانه امیرالمؤمنین علی عليه السلام، ۱۴۰۶ ق
۳۲. فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی، تفسير الصافی، محقق/مصحح: حسین اعلمی، چاپ دوم، تهران، مكتبة الصدر، ۱۴۱۵ ق

۳۳. قمی مشهدی، محمد بن محمدرضا، تفسیر کنزالدقائق و بحر الغرائب، محقق/مصحح: حسین درگاهی، چاپ اول، تهران، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی سازمان چاپ و انتشارات، ۱۳۶۸
۳۴. قمی، علی بن ابراهیم، تفسیر القمی، محقق/مصحح: طیب موسوی جزائری، چاپ سوم، قم، دارالکتاب، ۱۴۰۴ق
۳۵. کبیر مدنی، علیخان بن احمد، ریاض السالکین فی شرح صحیفه سید الساجدین، محقق/مصحح: محسن حسینی امینی، چاپ اول، قم، دفتر انتشارات اسلامی، ۱۴۰۹ ق
۳۶. کوفی اهوازی، حسین بن سعید، الزهد، محقق/مصحح: غلامرضا عرفانیان یزدی، چاپ دوم، قم، المطبعه العلمیه، ۱۴۰۲ق
۳۷. کلینی، یعقوب، الکافی، محقق/مصحح: علی اکبر غفاری و محمد آخوندی، چاپ چهارم، تهران، دارالکتب الاسلامیه، ۱۴۰۷ق
۳۸. _____، الکافی، محقق/مصحح: دارالحديث، چاپ اول، قم، دارالحديث، ۱۴۲۹ق
۳۹. کراجکی، محمد بن علی، قمی، عباس، معدن الجواهر و ریاضه الخواطر، محقق/مصحح: احمد حسینی، چاپ دوم، تهران، المکتبه المرتضویه، ۱۳۵۳
۴۰. لیشی واسطی، علی بن محمد، عیون الحکم و المواعظ، محقق/مصحح: حسین حسینی بیرجندی، چاپ اول، قم، دارالحديث، ۱۳۷۶
۴۱. مازندرانی، محمد صالح بن احمد، شرح الکافی - الاصول والروضه، محقق/مصحح: ابوالحسن شعرانی، چاپ اول، تهران، المکتبه الاسلامیه، ۱۳۸۲ق
۴۲. مجلسی، محمد تقی، روضه المتقین فی شرح من لا یحضره الفقیه، محقق/مصحح: حسین موسوی کرمانی و علی پناه اشتهااردی، چاپ دوم، قم، موسسه فرهنگی اسلامی کوشانبور، ۱۴۰۶ق

۴۳. مجلسی، محمدباقر، مرآة العقول فی شرح اخبار آل الرسول، محقق/مصحح: هاشم رسولی محلاتی،

چاپ دوم، تهران، دارالکتب الاسلامیه، ۱۴۰۴ق

۴۴. _____، بحارالانوار، محقق/مصحح: جمعی از محققان، چاپ دوم، بیروت، دار احیاء التراث

العربی، ۱۴۰۳ ق

۴۵. _____، ملاذ الاخیار فی فهم تهذیب الاخبار، محقق/مصحح: مهدی رجائی، چاپ اول، قم،

کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، ۱۴۰۶ ق

۴۶. منسوب به علی بن موسی، امام هشتم علیه السلام، الفقه المنسوب الی الامام الرضا علیه السلام،

محقق/مصحح: موسسه آل البيت عليهم السلام، چاپ اول، مشهد، موسسه آل البيت عليهم السلام، ۱۴۰۶ق

۴۷. مفید، محمدبن محمد، الامالی، محقق/مصحح: حسین استاد ولی و علی اکبر غفاری، چاپ اول، قم،

کنگره‌ی شیخ مفید، ۱۴۱۳ق

۴۸. _____، الاختصاص، محقق/مصحح: علی اکبر غفاری و محمد محرمی زرنندی، چاپ اول، قم،

المؤتمر العالمی لالفیه الشیخ المفید، ۱۴۱۳ق

۴۹. نوری، حسین، مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل، محقق/مصحح: موسسه آل البيت عليهم السلام،

چاپ اول، قم، موسسه آل البيت عليهم السلام، ۱۴۰۸ق

۵۰. هاشمی خویی، حبیب الله، حسن زاده آملی، حسن، کمره‌ای، محمدباقر، منهاج البراعه فی شرح النهج

البلاغه (خوئی)، محقق/مصحح: ابراهیم میانجی، تهران، مکتب الاسلامیه، ۱۴۰۰ق

فهرست منابع مجلات و سایت‌ها

۱. www.noormags.com/احمدی، محمدرضا، «نقش صله رحم در بهداشت روانی»، مجله معرفت،

شماره ۴۶، مهر ۱۳۸۰

۲. www.noormags.com/حقانی زنجانی، «آثار دنیوی صله رحم»، مجله درس‌هایی از مکتب

اسلام، شماره ۳۱۵، مرداد ۱۳۶۶

۳. www.noormags.com غفاری بناب باقر، فقیهی علی نقی، قاسمی پور یدالله، «آثار صله رحم از

دیدگاه اسلام و روانشناسی و کاربردهای تربیتی آن»، تربیت اسلامی (پژوهشگاه حوزه و دانشگاه)،

شماره ۵، پاییز و زمستان ۱۳۸۶

۴. www.noormags.com/فرج‌اللهی، فرج‌الله، «قطع رابطه با خویشان ممنوع»، مجله درس‌هایی از

مکتب اسلام، شماره ۵۲۳، ۱۳۸۳